Temes del Pou | Marc Prat Puig | Actualitzat el 02/12/2019 a les 12:03

La crisi climàtica a Manresa

TEMA DEL MES. El canvi climàtic ja és una realitat innegable i és fruit de les accions humanes. La revolució industrial va ser l'inici d'un procés de transformació econòmica, social i tecnològica que va suposar un increment de les emissions de CO2. Ara, després de la Setmana pel Clima i les dues manifestacions manresanes, el tema està candent. Fem un cop d'ull a l'estat de la crisi climàtica a la nostra ciutat.

Manifetsació del 27 de setembre contra el canvi climàtic a Manresa. Foto: Francesc Rubí.

Segons el Grup Intergovernamental d'Experts en Canvi Climàtic (IPCC), des del 1970, les emissions de GEH a l'atmosfera per activitats humanes s'ha incrementat un 80%, i en el decenni del 2000-2010 ha augmentat amb més velocitat que ens els tres decennis anteriors. L'any 2015 es van donar dos fets històrics, en primer lloc la temperatura mitjana global del planeta va superar en 1°C els valors preindustrials i, paral·lelament, la concentració de CO2 a l'atmosfera va superar les 400 parts per milió. Així, si es manté aquest ritme, l'any 2100 la temperatura mitjana podria pujar entre 3,7 °C i 4,8 °C, respecte de l'època preindustrial.

Per mitigar la crisi climàtica s'hauran de reduir les emissions de CO2, però s'ha de tenir present que aquest gas queda en l'atmosfera durant molt de temps. Es calcula que el 40% de les emissions que es produeixen actualment hi seguiran durant cent anys, i passats mil anys encara en romandrà un 20%. En el cinquè informe d'avaluació de l'IPCC s'analitza un escenari optimista en què arreu del món s'abandonés ràpidament el sistema energètic actual, basat en gran part en els combustibles fòssils. Si fos així, a final de segle la temperatura mitjana només seria 1 °C superior a l'era preindustrial.

«El canvi climàtic no es pot parar i les conseqüències les estarem rebent, però el que hem d'intentar és mitigar-lo»

Toni Dorado, professor i investigador d'enginyeria química a la Universitat Politècnica de Catalunya al campus de Manresa, actualment investiga la recuperació de metalls valuosos tractant residus electrònics amb un procés biotecnològic per tal d'evitar extreure més metalls de la natura. També treballa en el desenvolupament de biotecnologies per eliminar o contrastar els efectes de contaminants -òxid de nitrogen, metà, amoníac o compostos orgànics volàtils- en l'aire que contribueixen a l'efecte hivernacle. A la UPC de Manresa es duen a terme moltes tesis electorals sobre aquest camp en el Doctorat de Recursos Naturals i Medi Ambient. Dorado creu que durant molts anys s'ha qüestionat el canvi climàtic «ja que està en contra de certs interessos econòmics que no volen difondre que existeixen canvis en el clima que ens afecten a tots, tant a l'ecosistema com en la salut de les persones. El primer que es pot fer per intentar trobar solucions a l'emergència climàtica és acceptar que tenim un problema, i penso que encara estem en aquesta primera fase». D'acord amb l'informe de l'IPCC mencionat anteriorment , «el canvi climàtic no es pot parar en el sentit que les conseqüències del que hem fet fins ara les estarem rebent, però el que hem d'intentar és mitigar-lo. Ara estem en un punt en el qual es considera que les conseqüències poden ser reversibles. Però quan parlem d'un increment de temperatures de 4 ? potser ja no podrem tornar enrere».

Hi ha moltes altres conseqüències de la crisi climàtica, com la disminució de la quantitat de gel i neu, l'acidificació i l'escalfament dels oceans i l'augment del nivell del mar. Jordi Badia, biòleg i secretari de la Delegació del Bages de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN), afirma que Manresa no

està mal situada en cas que la desglaciació no tingui aturador, ja que el nivell del mar no arribaria pas a la capital del Bages. Però alerta que «així avui hi ha refugiats econòmics o polítics, en un futur hi haurà refugiats climàtics».

Manifestant el dia 27 de setembre a Manresa. Foto: Francesc Rubí.

Temperatures

Si ens fixem en les dades de la temperatura mitjana de l'estació agrometeorològica de Manresa-La Culla, que forma part de la xarxa d'estacions de l'Agència Estatal de Meteorologia (AEMET), podem observar com les temperatures mitjanes mensuals dels darrers 49 anys han anat pujant. No tenim dades de la mateixa estació abans de l'any 1970, però per a aquells interessats a veure l'evolució de les temperatures a Manresa de l'any 1930 al 1996 -obtingudes de l'estació meteorològica que Fecsa tenia als Dolors i de l'observatori de la Politècnica-, en el número 66 de la revista Dovella (1999) s'hi pot trobar l'article El clima de Manresa, de Florenci Vallès, biòleg i president de la delegació del Bages de la ICHN. D'aquell treball en podem extreure un parell de dades: «Durant els 20 anys que van del 1977 al 1996, només l'any 1984 el valor mitjà de la temperatura mínima resta per sota de la mitjana, un fet totalment insòlit al llarg del registre». Altrament, és destacable el nombre de dies de gelada anuals; durant els 20 anys que van del 1977 al 1996 no n'hi va haver cap en què el nombre de dies de gelada anuals superés la mitjana. El rècord de menys dies de gelada durant el període comprés entre el 1930 i el 1996 el tenia l'any 1936 amb només 29 dies, seguit del 1996 amb 33. Vallès especifica que en el últims a Manresa «hi ha hagut grans calorades, però només una gran fredorada -períodes de varis dies amb temperatures inferiors a 10 sota zero-, la del 2001».

En aquest sentit, el tercer informe sobre el canvi climàtic a Catalunya (TICCC) apunta que des de l'any 1950 a Catalunya «augmenten les nits i els dies càlids i disminueixen d'una manera significativa les nits i els dies freds. La tendència climàtica és evident: la calor és més present i el fred fa passes enrere». Això comportarà un augment de les temperatures altes extremes, les onades de calor, les nits tropicals, les nits i els dies càlids i la durada de les ratxes seques.

Pol Huguet, regidor de Ciutat Verda de Manresa, explica que «les onades de calor acaben tenint conseqüències en la salut de les persones, en la d'aquelles més vulnerables, gent gran o gent amb malalties respiratòries. Durant les calorades augmenten els casos d'atencions mèdiques. Si les temperatures segueixen augmentant, la gent potser evitarà de sortir al carrer quan faci molta calor, i si és així, potser haurem de posar ombres en places amb tendals o arbres». El Pla d'Acció per l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC), del qual parlarem més endavant, defineix la població crítica com la més vulnerable a patir els efectes del canvi climàtic, i inclou els bebès -menys d'un any-, la població de més de 75 anys i la que pateix una discapacitat amb un grau superior al 65%. A Manresa la població de més de 75 anys supera els 8.000 ciutadans i els habitants amb discapacitat d'un grau de més del 65% supera les 2.300 persones. Com que no està calculat quantes d'aquest persones tenen més de 75 anys, en el PAESC s'estima que el nombre de població crítica pot estar entre les nou i les onze mil persones. La població crítica de més de 75 anys es preveu que augmenti considerablement durant les properes dècades, segons la piràmide de població de Manresa, i «per altra banda no està tant clara l'evolució pel que fa a naixements i persones amb discapacitat».

Un altre aspecte a tenir en compte pel que a les temperatures de Manresa és l'efecte de l'illa de calor. Aquest fenomen incrementa la temperatura al centre de les àrees urbanes en contrast amb la perifèria, i es produeix especialment en hores nocturnes, amb vent en calma i cel clar. Ignasi Cebrian, biòleg i membre de Meandre, aclareix que aquesta «anomalia tèrmica es produeix en poblacions de més de 10.000 habitants, per la calor generada per l'activitat humana, la manca d'humitat, el mur que fan les edificacions i el ciment i l'asfalt que acumulen escalfor durant el dia. Segons la ciutat i les zones, l'increment de temperatura pot oscil·lar entre 2 °C i 7 °C. Per evitar l'illa de calor s'hauria de tenir més vegetació urbana i que aquesta connectés amb l'Anella Verda, d'aquest manera es fomentaria la evapotranspiració i es reduirien les temperatures».

Flora, fauna i agricultura

L'augment de la temperatura provocat per l'activitat humana també té conseqüències en les altres especies vives que viuen a l'entorn de la ciutat. Florenci Vallès, alerta que s'expandiran les plantes d'ambient càlid i ho exemplifica en el cas del llentiscle: «De Calders en amunt no trobem llentiscle perquè al Moianès hi ha fredorades prou freqüents per evitar que el llentiscle proliferi. Si durant uns dies hi ha una glaçada, tota la massa de llentiscle que tenim aquí quedarà rossa, però l'arrel no morirà. Per matar el llentiscle a base de fred aquestes fredorades s'han de donar sovint, tres anys seguits, any sí any no... Cada vegada són menys freqüents les fredorades i per tant, amb el temps, el llentiscle arribarà a Moià». Jordi Badia apunta que els ecosistemes canviaran especialment pel canvi de distribució de les plantes: «la fauna no és tan sensible a la temperatura, però les especies que depenen de plantes particulars es poden veure afectades. L'augment de les temperatures tindrà impacte en els cultius del regadiu manresà. Les mongetes tendres i algunes especies de tomàquets es beneficiaran del canvi climàtic».

Ton Armengol, president de l'Escola Agrària de Manresa, avisa que l'impacte climàtic està afectant molt l'agricultura, ja que «varietats que funcionaven al Bages s'han de canviar per altres més adaptades a situacions de sequera o de semiaridesa. Ara es planta vinya en zones que abans es consideraven massa fredes, com el Pallars i més cap als Pirineus, i a països del nord també se'n planta». La irregularitat de les pluges també afecta el sector, «quan hi ha una pluja forta fa més mal, i en canvi hi ha períodes de sequera més acusats. I per tant, necessitem proveir-nos d'aigua i fer un reg més regular que abans no era tan imprescindible». Els hàbits de les temporades de cultiu s'estan reajustant i «s'avancen tant les dates de sembra, com la maduració de les espècies - comencem a recollir el raïm abans-, i en alguns casos hi ha fruita que madura abans i sense canviar de color com feia tradicionalment". Aquests factors afecten la simbiosi entre espècies, «pels desajustos entre el període de floració i la presència d'insectes pol·linitzadors. La floració s'avança per les altes temperatures, cosa que dificulta una pol·linització òptima». Un altre exemple dels canvis que s'estan produint a l'agricultura és el cas de la poma, ja que «hi ha moltes varietats que per tal que facin fruit necessiten un determinat nombre d'hores de fred a l'hivern. Si tenim hiverns més suaus, aquestes varietats no funcionen».

Alumnes de l'Escola Agrària de Manresa. Foto: Ton Armengol.

Enric Casasayas, de la finca de les Arnaules, comentava en l'entrevista que vam fer-li per al reportatge central del mes de setembre d'aquesta revista que els hivernacles, que tradicionalment servien per protegir les plantes dels freds rigorosos de l'hivern, ara també els fan servir a l'estiu, «perquè crema més el sol que el fred». D'altra banda, Joan Tatjé, que conrea 110 hectàrees de cereals entre Cabrianes i Viladordis, comentava a la revista que això ara no dona per viure, perquè «cada vegada la climatologia del Bages és més dura». I el viticultor Josep Maria Claret, del celler El Molí, sota el Collbaix, explicava que ara planten varietats de raïm com el mandó o el sumoll, «que ens ajuden a contrarestar el canvi climàtic».

La biodiversitat es veu afectada per la crisi climàtica. L'arribada d'espècies invasores és cada cop més freqüent i esdevé una problemàtica especialment complexa de resoldre quan en l'ecosistema de destí no hi ha depredadors que impedeixin la proliferació desordenada de l'espècie. Segons Armengol, aquest és el cas de l'eruga del boix, una espècies invasora originaria de l'Àsia oriental que genera un problema molt greu en els boixos. Badia emfatitza que l'arribada «d'espècies exòtiques ha anat a més, però això no s'atribueix al canvi climàtic, sinó a la internacionalització de l'economia i el transport». El regidor Pol Huguet incideix en el fet que l'agricultura s'industrialitzi «passant de camps petits a camps extensos i es tractin amb herbicides i insecticides, redueix la biodiversitat. Cosa que afavoreix l'arribada de plagues». En aquest sentit, Armengol recomana consumir productes locals i ecològics «enfront de productes que venen de l'altre punta del món, els quals necessiten ser transportats i com a resultat es produeixen emissions de GEH». A vegades, però, les espècies invasores poden resultar ser menys perjudicials del que es podria pensar. Segons Florenci Vallès, «si ara desaparegués el cranc de riu americà, seria un prejudici per altres especies com el Bernat pescaire, que s'alimenta en gran part d'aquesta espècie. Si ara substituíssim tots els crancs americans pels crancs autòctons, en total hi hauria menys crancs, perquè aquests no tenen tanta adaptabilitat».

Afortunadament una part de diòxid de carboni que s'emet a l'atmosfera torna a ser absorbit. La majoria dels sistemes naturals tenen carboni emmagatzemat, però tenen una capacitat finita. La quantitat de CO2 que tenen emmagatzemada en un moment determinat s'anomena reservori de carboni i en el cas de les plantes es produeix perquè quan creixen capturen CO2. L'Escola Agrària de Manresa és un referent pel que fa a l'agricultura ecològica i les energies renovables. Armengol, reivindica que «hi ha molts estudis que demostren que l'agricultura ecològica ajuda a mitigar el canvi climàtic. En fomentar sòls amb més contingut de matèria orgànica, aquests tenen més capacitat de retenció de carboni i eviten que una part s'emeti a l'atmosfera com a CO2. A més, si la terra està molt ben cuidada l'hort es pot convertir en un embornal» -quan absorbeix més carboni de l'atmosfera que no n'hi allibera. Segons el TICCC, els boscos és el sistema terrestre de Catalunya que manté en reservori una major quantitat de CO2 per hectàrea (149,5 tones per hectàrea). En segon lloc hi ha els prats (121,4 tones per hectàrea), seguidament els matollars (112,1 tones per hectàrea) i els conreus llenyosos (104,0 tones per hectàrea), i en darrera posició els conreus herbacis (100,8 tones per hectàrea). L'informe explica que els boscos catalans compensen prop del 9,7 % de les nostres emissions. «Caldrien 10,3 vegades la superfície de bosc de Catalunya per compensar el cent per cent d'aquestes emissions. En aquest hipotètic cas -totalment impossible-, totes les emissions que produíssim quedarien absorbides i, per tant, la concentració de CO2 no augmentaria». Es calcula que els boscos catalans seguiran funcionant com a embornals fins a l'any 2050, tot i que a partir del decenni 2020-2030 començarà a minvar la capacitat i es podrien convertir en emissors nets de CO2. «La raó és que els boscos creixeran d'una manera menys vigorosa i capturaran menys carboni, i amb menys aigua la mortalitat augmentarà i s'alliberarà carboni». Segons Cebrian, «és per aquest motiu que és important fer una bona gestió forestal i agrícola i preservar els embornals naturals».

Pla d'Acció

L'any 2008, després de l'adopció del Paquet de mesures sobre energia i clima, la Unió Europea va iniciar el Pacte dels Alcaldes i Alcaldesses per l'Energia Sostenible local (PAES), una iniciativa on s'agrupen governs locals de forma voluntària amb el compromís de reduir com a mínim un 20% les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) a l'any 2020, augmentar un 20% l'eficiència energètica i incrementar un 20% l'ús de fonts renovables. Manresa es va adherir al PAES el mateix any que va néixer la iniciativa (2008). L'any 2014 es va crear una altra iniciativa de la UE, Alcaldes per l'Adaptació, en la qual es convidava als municipis a assumir compromisos polítics i prendre mesures per adaptar-se als efectes del canvi climàtic. El 2015, ambdues iniciatives es van fusionar en el Pacte dels Alcaldes i Alcaldesses per l'Energia Sostenible i el

Clima. Manresa es va adherir al nou Pacte el 21 d'abril de 2016 i, com a municipi signant, també ha de reduir de cara al 2030 les emissions de GEH com a mínim en un 40% -respecte de l'any de referència, 2005-, disminuir un mínim d'un 27% l'ús d'energia primària, i un 35% de l'energia consumida ha de provenir de fonts d'energia renovable. Un cop adherits, els municipis han de desenvolupar el Pla d'Acció per l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC), un document estratègic on han de figurar les emissions de GEH del municipi, l'avaluació de les vulnerabilitats i riscos climàtics i un pla amb les accions necessàries per aconseguir els compromisos. El 28 de febrer del 2019 el consistori va aprovar el PAESC i ja s'han començat a aplicar algunes de les 104 accions que el conformen.

Dels objectius marcats per a l'any 2020, el que fa referència a la reducció d'un 20% les emissions de GEH sembla pràcticament assumit, ja que les dades indiquen que s'ha aconseguit una reducció d'emissions del 19% -cal mencionar que el sector primari i el secundari no figuren en el PAESC perquè en el pla només es recullen els sectors on l'Ajuntament pot incidir, i els altres sectors es controlen des de la Generalitat-, però aquesta dada és enganyosa. «Bona part de la reducció d'emissions no es perquè la societat s'hagi conscienciat, sinó per la crisi econòmica. Al 2009 i 2010, però especialment a partir del 2011 hi va haver una baixada important d'emissions perquè es va reduir el consum, l'activitat industrial, el transport, etc.», aclareix el regidor Huguet, però afirma que en els darrers dos anys s'està notant un repunt en el consum. «Per tant aquest període amb emissions més baixes és un parèntesi per una desacceleració econòmica. Però sí que és veritat que en els darrers anys la ciutat ha millorat certs aspectes: primers punts de carrega per vehicles elèctrics, lluminària pública led... van reduint de mica en mica el consum».

Manifestació estudiantil del divendres 27 de setembre al migdia. Foto: Marc Prat.

Energia

El 2016 Manresa havia reduït el consum d'energia en un 11% respecte del 2005. Però la principal conclusió que es treu sobre l'energia en el PAESC és que la producció d'energia renovable a la ciutat és molt baixa. «Tenim ratllant a zero la producció d'energia renovable. Tenim 15 instal·lacions solars tèrmiques en equipaments municipals i estaria bé instal·lar moltes més plaques fotovoltaiques. A la ciutat es genera poca energia renovable, i a l'Ajuntament també», declara el regidor de Ciutat Verda. Dintre de les accions que es van executant en aquest sentit i que estan planificades en el PAESC, es començarà una obra projectada des de fa temps que correspon a la instal·lació d'una xarxa de calor-fred alimentada per biomassa a la Balconada. «Tots els equipaments públics del barri estaran alimentats per biomassa. Al Congost i al Puigberenguer també està previst instal·lar-ne».

Una altra aspecte que crida l'atenció sobre les dades mostrades en el PAESC és el parc d'habitatges envellit de Manresa, concretament les dades que fan referència als certificats energètics emesos entre 2013 i 2016. El 50% d'habitatges avaluats van obtenir una qualificació d'emissions E, i el 21,5% una G. I pel que fa a l'energia primària, un 54% van obtenir una E i un 22,5% una G. Respecte d'aquest punt, Huguet esmenta el Punt d'assessorament energètic ubicat a la Muralla del Carme on es deriven usuaris de serveis socials que pateixen pobresa energètica i tenen dificultat per pagar les seves factures. Allà se'ls fa formació i se'ls donen consells per reduir les factures energètiques. Aquest és un projecte conjunt entre Ocupació -qui fa aquest servei són persones desocupades que estan formades en aquest àmbit-, Serveis Socials i Ciutat Verda. També està prevista l'obertura d'una Oficina del Canvi Climàtic. Avui els tècnics municipals treballen al seu despatx i quan reben una consulta la van a atendre allà. Huguet explica que aquesta oficina ha d'acabar ubicada en un lloc accessible i ha de ser proactiva: anar a fer campanyes, visitar comerços i empreses, i ajudar-los a fer una millor gestió de l'energia. «Soc poc

partidari de fer campanyes si no van acompanyades d'incentius fiscals, rebaixes d'impostos als que ho fan bé i fer pagar més als que ho fan malament».

També està pendent de redactar una nova ordenança que apliqui a Manresa les novetats legislatives que permeten la instal·lació de plaques fotovoltaiques a les teulades dels habitatges per fer-ne consum compartit, tota la comunitat de veïns. Esteve Pintó, gerent Domini Ambiental -empresa dedicada a les energies renovables- i president de PIMEC Catalunya Central detalla que «ara hi torna a haver interès envers les instal·lacions fotovoltaiques per vendre energia a la xarxa. Fa uns deu anys el preu de venda d'energia estava subvencionat per l'estat per tal d'assumir els objectius europeus. Així la instal·lació era més rendible. Però després es va bloquejar l'interès per l'energia fotovoltaica, ja que es van canviar les regles del joc, hi havia un impost al sòl i la llei no estava clara, i això va espantar la gent. Ara les plaques han baixat de preu, s'ha millorat la tecnologia i des de l'abril l'energia solar fotovoltaica d'autoconsum està ben regulada i ja no hi ha l'impost al sòl». Pintó afegeix que, tot i que no hi ha subvencions per la instal·lació o per la venda de l'energia, «surt més a compte ara que no pas quan hi havien subvencions i la instal·lació es pot amortitzar en pocs anys. Les empreses poden utilitzar l'energia solar fotovoltaica generada en les seves teulades per l'autoconsum».

Ignasi Cebrian remarca que un dels aspectes que s'haurien de potenciar des de l'administració és l'ús de la biomassa: «A Catalunya es produeix biomassa, però molta s'exporta a l'exterior. S'hauria de consumir més aquí i també se'n podria produir molta més explotant el sotabosc i millorant la prevenció d'incendis. Aquest recurs està molt desaprofitat».

Residus

Segons el PAESC, les emissions generades pel sector residus a Manresa correspon al 4,82% del total. El Consorci del Bages per a la Gestió de Residus fa els serveis de gestió de residus dels ajuntaments consorciats; en total abasten 180.000 habitants. Fan la recollida selectiva, el tractament dels residus i l'educació ambiental per prevenir la producció de residus. En les instal·lacions del Consorci, al Parc Ambiental de Bufalvent, hi ha el dipòsit controlat on es diposita la fracció resta i en la planta de compostatge es tracta la fracció orgànica. El paper, vidre, envasos i residus de la deixalleria fixa i de les mòbils es transporta a les plantes de recuperació de materials.

Dipòsit controlat al parc Ambiental de Bufalvent. Foto: Marc Prat.

Ricard Jorba, gerent del Consorci declara que «si tothom reciclés, la fracció de resta només suposaria el 20% dels residus. Però en aquest 20% hi van, per exemple, els bolquers que no es poden reciclar perquè contenen matèria orgànica. La normativa busca que no s'aboqui matèria orgànica al dipòsit controlat, ja que es pot descompondre, i quan ho fa fermenta i produeix metà. Actualment hi estem abocant a part de bolquers i compreses, menjar que la gent no diposita en el contenidor d'orgànica». Està previst que es construeixi una planta de resta en el parc, que tindrà la funció de bioestabilitzar tota la matèria orgànica que la gent llença en el contenidor de rebuig, d'aquesta manera quan es dipositin els materials al dipòsit controlat ja no fermentaran. En la planta es separarà la matèria orgànica de la resta de residus dels contenidors de rebuig a través d'uns garbells rotatius -trommels. Això permetrà reduir com a mínim un 30% els residus que s'aboquen al dipòsit controlat.

Jorba detalla que la importància de reciclar la matèria orgànica ve donada perquè «en el dipòsit controlat l'orgànica fermenta amb absència d'oxigen, reacció anaeròbica, i produeix principalment

metà, CO_2 i vapor d'aigua, i a la planta de compostatge com que hi intervé l'oxigen és una reacció aeròbica que produeix bàsicament CO_2 i vapor d'aigua. Si la gent recicla la matèria orgànica, nosaltres la convertim en compost i evitem generar emissions de metà. I aquest té pràcticament 25 vegades més potencial d'efecte hivernacle que una molècula de CO_2».

«Actualment arriba només un 30% de recollida selectiva de tots els municipis consorciats. A Manresa aquest percentatge va ser del 41,08% l'any 2017». La previsió és que la capacitat de l'abocador s'esgoti el 2035; ara bé, si s'incrementa el reciclatge juntament amb el tractament en la planta de resta, la vida útil del dipòsit controlat es pot allargar. Jorba exposa que «no hi ha cap fracció de recollida selectiva en què no hi hagi materials que no hi haurien de ser, però la matèria orgànica és la fracció que la població separa pitjor». En aquest sentit, el projecte RECAIU, que ja s'està implementat des de fa menys d'un any a Balsareny, Rajadell i Sant Fruitós de Bages, ha aconseguit que la matèria orgànica passés de suposar un 11% de la recollida selectiva a un 42% i el rebuig passés de suposar el 73% de la recollida selectiva a només el 18%. Essencialment, aquest projecte es basa en el model dels contenidors tancats: dels cinc contenidors, el de rebuig i el d'orgànica estan tancats, i per obrir-los cal una targeta personalitzada que identifica l'usuari. El primer només es pot obrir el diumenge i el d'orgànica es pot obrir en qualsevol moment utilitzant la targeta d'accés personalitzada. La targeta d'accés registra les vegades que cada usuari ha obert els contenidors, les dates i les hores. Amb aquest control d'accés, els usuaris es sensibilitzen i reciclen molt més que amb el sistema tradicional.

Els bons resultats del projecte RECAIU no han passat desapercebuts al consistori de Manresa. El regidor de Ciutat Verda, Pol Huguet, explica que ja estan treballant en un nou model de gestió de residus. L'any que ve es posarà a debat entre la ciutadania, tècnics i experts, amb la previsió que entre l'any 2021 i 2022 es pugui implementar el nou model que permeti passar del 41-42% actual de recollida selectiva a un mínim del 70% en pocs anys. «Actualment hi ha dos models que estan funcionant bé a pobles de Catalunya, però encara no hi ha cap ciutat que els hagi implementat. Siguem dels primers en fer-ho. Una és la recollida porta a porta i l'altre són els contenidors tancats. En aquest darrer model hi ha varies gradacions de control, una és la utilitzada en el RECAIU i l'altra emula el porta a porta i consisteix en el fet que el contenidor de residus i d'orgànica estan tancats i només s'obren un dia a la setmana. Per tant, si no vols omplir la casa de residus, has de reciclar, ja que el plàstic, el paper i el vidre els podràs tirar quan vulguis. Un altre grau, que evidentment té un cost més alt, és que el lector de targetes dels contenidors tingui capacitat d'emmagatzemar dades per tractar-les i poder personalitzar la taxa d'escombraries. «Si tu fas servir el contenidor de residus moltes vegades és senyal que no recicles bé, per tant pagaràs més que una persona que recicla». Huguet exposa que molta gent no recicla perquè els fa mandra i perquè no saben el cost que té per a la ciutat. Manresa, com qualsevol població de la comarca, paga uns diners per cada tona que s'aboca al dipòsit controlat. «Les taxes d'escombraries estan augmentant molt i encara ho faran més per una llei europea que també tenim a Catalunya. Per aquest motiu, han de ser justes, ha de pagar qui no recicla».

Mobilitat

El transport és el sector que més emissions de CO_2 emet a Manresa, concretament segons les dades del PAESC (2016) aquestes corresponen al 46,81% del total. El parc de vehicles de la ciutat consta de 50.900 vehicles, segons l'IDESCAT (2018). Huguet reconeix que les emissions de la flota de vehicles municipals no s'ha reduït, perquè està envellida -un 22,5% dels vehicles tenen més de 24 anys, i només un 35% tenen menys de 10 anys (2016). «Tenim vehicles híbrids, sobretot autobusos, però encara se n'han de canviar més. Estaria bé poder canviar dels híbrids als elèctrics, però s'ha de valorar allò que convé a nivell ambiental i el cost que té. Avui dia els vehicles elèctrics són molt més cars que els altres i quan hi ha escassetat de recursos, no sempre és possible fer aquesta inversió».

Punt de càrrega de vehicles elèctrics al carrer de Joan Fuster que s'hauria d'haver inaugurat aquest octubre. Foto: Jaume Puig.

L'Ajuntament ha començat a redactar el nou pla de mobilitat i, tal i com exposa Huguet, aquest «ha de comportar una reducció important de l'ús del cotxe privat a Manresa. No som anticotxes, però en una ciutat que ha anat creixent i els carrers no han crescut, o reduïm l'ús de cotxe privat o hi haurà més embussos, més emissions, etc. I acabarem arribant a mesures no volgudes com tallar el trànsit durant episodis de contaminació per evitar problemes de salut dels habitants, com ja està passant a Barcelona i a les grans ciutats». El regidor de Ciutat Verda pensa que si no es fa res els talls de trànsit acabaran arribant, «tant per tant, abordem-ho ja amb un canvi en el model de circulació, potenciant el transport públic, però sobretot fomentant els desplaçament a peu i amb bicicleta, o amb vehicles sostenibles i augmentant-ne els punts de càrrega. La gent ha d'entendre que per anar al centre de Manresa s'ha d'evitar el cotxe i que hi pot anar d'altres maneres més sostenibles per reduir emissions. També tenim feina a nivell de comarca i de país de millorar el transport públic de Manresa cap als pobles i sobretot cap a Barcelona. En el transport tenim molt camp per córrer i sabem com fer-ho».

Esteve Pintó també creu que en el cas de Manresa i el Bages un factor que marcaria la diferencia pel que fa reduir emissions seria millorar la mobilitat, tant pel que fa a la població com per a les empreses. «El temps que es tarda a anar de Manresa a Barcelona amb tren és elevat i fa que molta gent agafi el vehicle privat per la comoditat d'estalviar-se uns minuts més si agafés el transport públic». També proposa que les empreses incentivin els treballadors perquè utilitzin vehicles elèctrics posant estacions de càrrega amb l'energia generada per la pròpia empresa amb energies renovables».

Vaga Mundial pel Clima

El 27 de setembre, Fridays for Future va convocar la Vaga Mundial pel Clima per acabar la Setmana pel Clima. El moviment internacional va començar a agafar força després que la jove activista sueca Greta Thunberg protestés durant tres setmanes a l'agost de 2018 davant del parlament suec per demanar que el govern reduís les emissions de carboni seguint l'Acord de París.

Primera assemblea oberta per organitzar les manifestacions del 27 de setembre a l'Ateneu la Séquia. Foto: Marc Prat.

A Manresa es van organitzar dues manifestacions, l'estudiantil al matí i la general a la tarda. Però aquestes manifestacions no van ser organitzades per Fridays for Future, sinó per la Plataforma del Bages en Defensa del Clima, un grup format per una cinquantena de persones, algunes de les quals membres de l'Esquerra Independentista, Jovent Republicà, Meandre, Prou Sal, Montsalat o la Plataforma en defensa del Transport Públic del Bages. Milena Castillo i Nil Heras, portaveus de la Plataforma, expliquen que van decidir agrupar-se per tenir més estructura i poder organitzar i coordinar les manifestacions. Tot es va gestionar en les assemblees obertes que es van dur a terme a l'Ateneu La Séquia. Aclareixen que les manifestacions van néixer de col·lectius com Friday for Future o Extinction Rebellion, «però des de la Plataforma vaem decidir no vincular-nos amb ells, sinó aprofitar que aquest dia era de moviments ecologistes per dir-hi la nostra, la nostra problemàtica local. No volem estar vinculats a Fridays For Future perquè dins de la Plataforma hi ha gent a favor i gent en contra del seu discurs. En tot cas, vam voler lligar les problemàtiques locals amb les globals, ja que totes tenen la mateixa arrel del problema».

La manifestació estudiantil va aplegar més de 400 joves i la de la tarda 1.200 persones, segons la Policia Local. Els cartells de convocatòria i la pancarta que encapçalava les manifestacions tenien com a lema Canviem el sistema, no el clima, en una clara crítica al model econòmic actual. «Vam arribar a la conclusió que les accions individuals són importants, però no aconseguirem gran cosa, ja que la problemàtica del canvi climàtic prové d'un sistema econòmic, el capitalisme, que posa la producció per davant de tot, sense importar els límits naturals de la Terra. Aquest sistema s'ha encarregat de culpabilitzar-nos a tots, quan realment són cent empreses les que emeten el 70% de les emissions o les que cremen l'Amazònia...». Des de la Plataforma es valora que la manifestació va ser un gran èxit, «sobretot l'estudiantil, que ha estat la més participativa que hi ha hagut a Manresa en els últims anys». El futur de la Plataforma encara no s'ha debatut i en la pròxima assemblea es decidirà si es manté i es transforma en un espai ecologista del Bages o es dissol.

Manifestants a Manresa. Foto: Francesc Rubí.